

הסיפור העברי המקורי

לאומי של ארץ ישראל המתלבטת בין יחסיה עם הערבים כחד ומשני לת המנדט מאידך, ומראה עצמאית ראשונה בהגנה עצמית.

כך שאם נסכם את תשובתנו השיי ניה נאמר: יצירות אלה מכירות בי הוזה והם מחפשות את שרשיהן בעי ליהן בעברם. בעבר של נשורים שי אישי להם אך (בגלל תפיסה מסויי מת זו) יכול לשפוך אור גם על נשוי ריהם של צעירי ישראל בכלל: בהי גנה, בארץ, במלחמה ובעבודות הי הצלה במסגרת הבריגדה העברית בי אירופה ובמלחמת השחרור בארץ. תנאים אלה והנסיבות של התקופה ההיא, הם הם שלקחו חלק בעיצוב פני דורנו בהווה, ולפיכך עלינו לי חפשים, כך כאילו משתמע מיצירות נדונות אלה.

יצירתו של מגד, החי על המת פותחת לתשובה השלישית. מגד הי ניהליסט, המאוכזב שאיבד את אכזר כי בכל, אינו מוצא את עצמו אפילו בעבר, דמותו הסופלאה של דוידוב החלוצי-האידיאליסטי, אחד מבני הי לאומנים של ישוב שבנה את מולדי הו בלהט חוץ, מתנפצת לרסיסים עם סיום העלילה. אולם גם ההווה לגבי מגד אינו משמש פתרון לפשר צי מיווה. ההווה של מגד היא סביבה מווייפת שההולכים בה הן דחליליות של ניזון, של אפס יוצר. מגד הוא מנותק מגע עם המציאות שלו, הוא מנותק מאימו, מנתק עצמו מאשתו, מחבריי שכונה לשעבר ומהלך בעי לם של צללים, האם עולם צללים זה קיים גם לגבי שאר הסופרים שי אולי העדיפו שלא לספרו אלא לבי רוח כמנו בריחה של ימים וזמן? התשובה השלישית נשארת כרע, בחינת שאלה, רק יצירותיהם הבי אית יוכלו לענות עליה.

לעומת בני המשמרת הבוגרת (של דור הפלמ"ח, כפי שכינינו אותה והוא דור מלת ת השחרור) באים יי עולים לפנינו ספריהם של הצעירים, צעירים אלה, מנסים לנעוץ שרשים בהווה הישראלית העכשווית. צבי לון ב, מקום שהנחלים הולכים פו האר בן קיבוץ בלבטיו עם הדור הי קיבוצי האידיאליסטי, בן קיבוץ הי מחפש את דרכו בלימודים בעיר, ולי אחר מכן בהכשרה של ישוב חרש, גבורו של לון מתאמץ בכל אונו לי השתלב בחיים ובתופעות שהמדינה החדשה מציעה לו, ושאונו יכולים לתרום לה ולחברתה.

עמוס עוז שגם סיפוריו סובבים ברובם על רקע הגוף הקיבוצי מצי לה גלריה של דמויות החברה בארץ על בעיותיהן האישיות המתמודדות עם הי סביבתן, דמות של חברת קיבוץ רווקה (נוודים וצפצ), צנתן (דרך הרוח), משוררת עירונית מני חונת (כל הנהרות), בכל אלה משי תלכות בשולי הספורים גם בעיות חברתיות כלליות כמו למשל בעיית הבדווים לגבי הקיבוצים השוכי נים בקרבתם (נוודים וצפצ).

הופעה שניה שמסכה את תשומת הלב, ושגם היא אינה נראית כמקי רית, היא העמדת הסיפור ב,אני" המספר. נראה מלכתחילה שאולי מתי כווין המחבר ליצור מעין דו-שיח אינטימי יותר בין ה,אני" המספר וה,אני" הקורא, אולם ביסודו של דבר אין זה רק ענין של צורה, אלא ענין מהותי יותר הבא לידי בטוי בצורה זו של גוף ראשון. ה,אני" המספר מזדהה עם ה,אני" הסופר מתוך חוסר בטחון מסויים הניכר בכתיבתו. הסופר מעדיף לתת את צי מן, את תחושתו בצורה סובייקטי בית מפני שבהם הוא בטוח, מפני שהוא חש כך והוא הרגיש והווה אותם כך. יש מעין פחד תמיד מפי ני העמדה האובייקטיבית, מפני השי לכה לגוף שלישי, שעם היווה גוף שלישי הוא כבר אחר ולו גם הוא הווה הסופר עצמה. פרט לזה הדי גשנו בעניין הקודם שכל הנהייה לעבר היא התרפקות עצמית וחיפוש עצמי, לפיכך, "עצמי" זה יבוא לידי בטוי בגוף הראשון, האדם המתלבט למצוא את עצמו לא ישליך וירחיק חיפושים אלה על זר, על גוף אחר, כך שההתייחסות לעבר, כפי שאמרנו, היא התייחסות אישית, סובייקטיבית ולפיכך היא, "אני".

עם זאת סיפוריהם של הצעירים הי מקיימים מגע עם המציאות ועם הי וזה, ושוב אולי זה מקרי, אבל דורי קא הם, שניכר בהם בטחון רב יותר משתדלים לשוחח לרמזותיהם את הי עמדה האובייקטיבית, כך שסיפורי של עמוס עוז וגם סיפורי של צבי לון מועמדים בגוף שלישי. סופרים אלה עדיין לא רואים צורך לבטא את עצמם בצורה אישית אינטימית,

כבואנו לדון במסען היצירה הי ספרותית העברית שהגישה לנו השי נה החולפת, הרי יש לציין כבר בתי חילה ספרותנו שהיתה זו שנה מי בורסה, בשנה זו שבו ותרפו לספי רייתנו העברית, מספר סופרים שאפי שר לזהותם כבני משמרת אחת (בי ני דור מלחמת השחרור) ושלתקרי פה מסויימת חנה דמטה ביצירתם, והנה לשמחתנו — שוב הם נשמעים, נקראים ונדונים: כאהרון מנד, חנוך ברטוב, הסופרים, ומאידך גם מי שוררים כיצחק שלו וחיים גורי שהי חלו למשורר עטם בפרוזה.

ליד נציגות של המשמרת הבוגר רת יותר התוודענו גם אל פרי עטם של סופרים צעירים יותר וחדשים שזו להם יציאה לאור-בכורה: עמוס עוז, צבי לון ודודור אורון ויל.

את ספרי השנה ל הבוגרים והי צעירים, הרבו להציג, לנתח ולסכם במדורים הספרותיים השונים של הי עיתונים היומיים וכן בירחונים למי ניהם. כך שיהיה זה מיותר לדון שי נית בכל יצירה בודדת; לא נויר לנו איפוא, אלא להסקיף בעין מי קיפה על מבחר ספרותי זה ולהעיר פה ושם הערות שתתייחסנה ליצירות ככלל.

ואמנם אם נענין שוב ושוב נוכל אפילו להבחין, ואינני סבורה כי טקי רה הוא, בתופעות דומות החלות בי יצירות השונות, תופעה ראשונה הי מודקרת לעין היא התקופה הזמנית בה עוסקים מירב הסופרים בספריי הם. יבזן סופרים כבנימין תמוז (חיי אליקים), חנוך ברטוב (מפצי בגי רות), באיטליה, ועסקת השוקי לד' בגרמניה, יצחק שלו ב,פרישת גבריאלי וירוש' מקדים קצת לשנות השלושים המאוחרות והפעם על רקע ירושלים והגנת הישוב במאורעות תרצ"ו-צ"ח, ואילו מגד בספרו, החי על המת פותח בתקופה החלוצית של איש העליה השניה וממשיך עימו בדרכו צו מלחמת השחרור.

עם ההבחנה בתופעה זו הרי מי אליה נשאלת השאלה: מדוע האם יכולה להיות איזו א.א. סיבה שי רוב הסופרים השנה מוצאים לנכון להתרחק מהמציאות ההווית שלנו, ולהעלות הווייה שמלפני למעלה מי עשורים שנה. האם ישראל של שנות השישים, העולם של שנות השישים חדל להיות אתגר של בעיות, עלי לות והווי לסופרים שעדיין הם יחי סית צעירים, ושאינם נזקקים כבר בגיל זה להעלאת זכרונות או להתי רפק על עבר רחוק של נשורים או ילדות?

כמובן שאפשר למצוא כמה תשוי בות לתופעה זו. תשובה ראשונה יכולה לומר: יצירות אלה הן פרי ראייה והבנה בוגרת ובשלה יותר של סופרים אלה לגבי עברם הלא רחוק. עשורים השנה שחלפו מאז מעמידים עתה פרס, קשיבה נכור נה לראיית הדברים ואילו ההווה בי הם הם חיים הוא עדיין בלתי מגיר בט והיולי לגבי חוסר יצירתי. הי הווה הוא כתמונה גדולה שאנו רר אים בה אך קטנים, אולם ככל שנרחיק את צעדינו מכנה, היינו: הי מרחק יהיה כאן מרחק זמני, כן גיי טיב לראות אותה בשלמותה. תמרי נת שנות הארבעים נראית עתה מכי ללוחה לסופרים הללו.

תשובה שניה יכולה להתקרא: חי פוש ה,עצמי" בעבר. בהווה זה, שהוא מוגדר, ידוע ובא לידי שביי עות מסויימת, נוהה הלב לימים ראי שובים, לימים של נערות חסרת-בטי חוץ מול עולם, של הכרות בכורה עם החיים לגונותם, של סקרנות בלתי ידועה בתוספת חשש מה בלב. מהי הכרות זו עם העולם, שאולי היא ודוקא היא עיצבה את העצמי של הסופר וצימה גם את בני דורו. בני ימין תמוז מעמיד ב,חיי אליקים" את הנער הנאיבי המסאדו-אינטליי גנט בעמידתו הראשונה מול בעיות העבודה, מול זרמים אידיאולוגיים (מקסוניזם למשל) ומול בעיית הי ישוב בארץ: הגנה עצמית במסגרי הו של הפלמ"ח, חנוך ברטוב נוהה אל הימים באיטליה של סוף מלחמת העולם השניה. בחור עולם רעוע זה עוצבה נפשו של נער תמים, הי יוצא מכית דתי, בעל ערכים מוסי ריים המתלבט בלהט הנקמה הררי עה את מורקנה. גם חיים גורי, בני בורו רובי, מחפש את מהותו בעולם המתמטט של גרמניה הכבושה. אה רון אלמוג מוצא את עצמו בימים הראשונים בתל-אביב הקטנה של שי נית השלושים והארבעים, על משפי תותיה העשירות שניזון קל אוחו בי מנפיהו והשקיעה מורה על עתידו. ואילו שלו שוב משתלב בעניין הי